

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол №10 від
«11» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ МЕДІАЦІЇ»

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність С4 «Психологія»

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

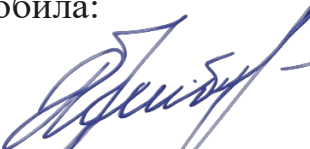
<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>3</u>	<u>6</u>	<u>20</u>	<u>16</u>	<u>54</u>	<u>90</u>	<u>6</u>

Київ-ЗФУУ
2025

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія, затвердженої вченою радою ЗФУУ (протокол № 10 від «11» червня 2025 року)

Програму навчальної дисципліни розробила:

Доктор психологічних наук,
професор кафедри психології

(підпис)

Я. Раєвська

Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 9 від “21” травня 2025 року

Завідувач кафедри психології

(підпис)

І. Клименко

Гарант ОПП «Психологія»

(підпис)

І. Клименко

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання Українська	
Змістових модулів - 2	Спеціальність: С4 Психологія Освітньо-професійна програма «Психологія»	Рік підготовки	
		3-й	
		Семестр	
			6-й
Загальна кількість кредитів/годин - 3/90		Лекції (год.)	
		20	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 год.;	Ступень вищої освіти - Бакалавр	Практичні(год.)	
		16	
		Самостійна робота(год.)	
		54	
		Всього	
		90	
		Вид контролю	
			Залік

2.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Основи медіації» є формування у здобувачів освіти системного розуміння теоретичних засад і практичних технологій медіації як сучасного інструменту врегулювання конфліктів, розвитку навичок конструктивної комунікації, посередництва та досягнення взаємоприйнятних рішень у професійній та соціальній сферах.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи медіації» є:

- Ознайомлення з теорією – вивчення історії становлення медіації, її принципів, моделей та правових засад застосування.
- Формування комунікативних навичок – розвиток умінь слухати, ставити відкриті запитання, працювати з емоціями та інтересами сторін.
- Опанування технік медіації – практичне засвоєння алгоритмів проведення медіаційних сесій, фасилітації діалогу та пошуку рішень.
- Розвиток професійної компетентності – формування етичних стандартів, відповідальності та здатності до нейтральності й неупередженості.
- Застосування у практиці – використання медіації у психології, освіті, соціальній роботі, бізнесі та правовій сфері.

Ця дисципліна допомагає студентам не лише зрозуміти механізми врегулювання конфліктів, а й отримати практичні інструменти для їх ефективного вирішення.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Для успішного засвоєння дисципліни «Основи медіації» студентам необхідно мати ґрунтовні знання з таких предметів:

- Соціальна психологія – вивчає закономірності взаємодії особистості та групи, соціальні ролі, норми й механізми впливу у спільноті.
- Основи міжпрофесійної взаємодії – формує знання та навички ефективної співпраці між представниками різних професійних сфер у спільній діяльності.
- Основи міжкультурної комунікації в психології – забезпечує розуміння психологічних механізмів спілкування між представниками різних культур та розвиток міжкультурної компетентності.
- Правознавство – дає базові знання про систему права, його принципи, галузі та правові механізми регулювання суспільних відносин.

Постреквізити:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та професійних сферах:

- Психологія сім'ї та подружжя — дисципліна про закономірності функціонування сім'ї, психологічні аспекти подружніх стосунків та шляхи їх гармонізації.
- Індивідуальна та групова терапія — курс, що вивчає теоретичні основи та практичні методи психотерапевтичної роботи з клієнтами у форматі індивідуальних консультацій і групових сесій.
- Психологічний супровід військовослужбовців — дисципліна про теоретичні та практичні засади надання психологічної допомоги військовим у процесі служби, бойових дій та соціальної адаптації.

3. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи медіації» складається з двох змістовних модулів:

Модуль 1. Теоретичні засади медіації

Тема 1. Поняття та історія медіації

Медіація як інструмент врегулювання конфліктів має давнє коріння у традиціях посередництва та миротворчих практиках різних культур. Сучасна медіація сформувалася як окрема професійна діяльність у другій половині XX століття, особливо в США та Європі. Вона поєднує психологічні, соціальні та правові підходи до вирішення спорів. Історія розвитку медіації демонструє її еволюцію від неформальних практик до інституційного закріплення у законодавстві.

Тема 2. Принципи та етичні стандарти

Основними принципами медіації є добровільність, нейтральність, конфіденційність та орієнтація на інтереси сторін. Етичні стандарти визначають поведінку медіатора, його відповідальність та професійну компетентність. Дотримання етики забезпечує довіру учасників процесу та ефективність результатів. Важливим є уникнення упередженості та збереження балансу між сторонами.

Тема 3. Моделі та види медіації

Існують різні моделі медіації: фасилітативна, трансформативна, нарративна та інші. Кожна з них має власні методи роботи з конфліктом та акценти у взаємодії сторін. Види медіації охоплюють сімейну, трудову, бізнесову, шкільну та правову сфери. Вибір моделі залежить від контексту конфлікту та очікувань учасників.

Тема 4. Правові основи медіації

Медіація закріплена у міжнародних документах та національних законодавствах як альтернативний спосіб вирішення спорів. Правові норми визначають статус медіатора, процедуру проведення та юридичну силу угод. Важливим є співвідношення медіації з судовими та арбітражними процесами. Законодавче регулювання сприяє поширенню медіації та підвищенню її авторитету.

Тема 5. Психологічні механізми конфлікту

Конфлікт виникає через зіткнення інтересів, цінностей чи потреб сторін. Психологічні механізми включають емоції, когнітивні упередження та комунікативні бар'єри. Медіація допомагає усвідомити справжні причини конфлікту та перевести його у конструктивне русло. Розуміння психології конфлікту є ключем до ефективної роботи медіатора.

Модуль 2. Практичні технології медіації

Тема 6. Етапи медіаційного процесу

Медіація складається з кількох етапів: підготовка, відкриття, дослідження інтересів, пошук рішень та завершення. Кожен етап має свої завдання та методи роботи. Важливою є послідовність дій, яка забезпечує поступове наближення сторін до угоди. Завершення процесу передбачає оформлення домовленостей та їх закріплення.

Тема 7. Комунікативні техніки медіатора

Медіатор застосовує активне слухання, перефразування, уточнення та відкриті запитання для підтримки діалогу. Робота з емоціями сторін дозволяє знизити напруження та створити атмосферу довіри. Ефективна комунікація допомагає виявити приховані інтереси та потреби. Ці техніки є основою професійної діяльності медіатора.

Тема 8. Фасилітація діалогу

Фасилітація передбачає створення умов для конструктивного обговорення та пошуку рішень. Медіатор виступає як модератор, який спрямовує процес, але не нав'язує власних рішень. Використання фасилітаційних методів дозволяє сторонам самостійно знаходити вихід із конфлікту. Це підвищує їхню відповідальність та готовність виконувати домовленості.

Тема 9. Практика медіації у різних сферах

Медіація застосовується у сімейних конфліктах, трудових спорах, бізнесових переговорах, освітньому середовищі та правовій сфері. Кожна сфера має свої особливості та вимоги до процесу. Практика показує, що медіація знижує рівень конфліктності та сприяє довготривалим рішенням. Її універсальність робить медіацію важливим інструментом сучасного суспільства.

Тема 10. Роль та компетентність медіатора

Медіатор повинен володіти професійними знаннями, комунікативними навичками та етичними стандартами. Його роль полягає у підтримці нейтральності та створенні умов для діалогу. Компетентність включає здатність працювати з різними типами конфліктів та адаптувати методи до ситуації. Розвиток професійної майстерності є необхідною умовою ефективності медіації.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем для вивчення	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекції	практи	с.р
Модуль 1. Теоретичні засади медіації				
Тема 1. Поняття та історія медіації – виникнення, розвиток та сучасні підходи до медіації.	10	2	2	6
Тема 2. Принципи та етичні стандарти – нейтральність, добровільність, конфіденційність та професійна етика медіатора.	9	2	1	6
Тема 3. Моделі та види медіації – трансформативна, фасилітативна, нарративна та інші підходи.	9	2	1	6
Тема 4. Правові основи медіації – законодавче регулювання, міжнародні стандарти та практика застосування.	10	2	2	6
Тема 5. Психологічні механізми конфлікту – причини виникнення конфліктів, динаміка та роль медіації у їх врегулюванні.	9	2	2	5
Модуль 2. Практичні технології медіації				
Тема 6. Етапи медіаційного процесу – підготовка, відкриття, дослідження інтересів, пошук рішень, завершення.	9	2	2	5
Тема 7. Комунікативні техніки медіатора – активне слухання, перефразування, відкриті запитання, робота з емоціями.	8	2	1	5
Тема 8. Фасилітація діалогу – методи підтримки конструктивної взаємодії сторін.	8	2	1	5
Тема 9. Практика медіації у різних сферах – сімейна, шкільна, бізнесова, трудова та правова медіація.	9	2	2	5

Тема 10. Роль та компетентність медіатора – професійні навички, відповідальність та розвиток медіатора.	9	2	2	5
Усього	90	20	16	54

5. Тематика практичних та занять з дисципліни

Модуль 1. Теоретичні засади медіації

Тема 1. Витоки та розвиток медіації

- Охарактеризуйте історичні форми посередництва та їхній вплив на сучасну медіацію.
- Назвіть ключові відмінності медіації від інших способів вирішення конфліктів.
- Зазначте основні етапи становлення медіації у світі та в Україні.
- Опишіть причини актуалізації медіації у XX–XXI столітті.

Тема 2. Принципи та етика медіатора

- Перелічте принципи, що забезпечують ефективність медіації.
- Охарактеризуйте значення нейтральності медіатора для результату процесу.
- Зазначте роль конфіденційності у медіації.
- Розкрийте можливі етичні дилеми у роботі медіатора.

Тема 3. Моделі та види медіації

- Охарактеризуйте різницю між фасилітативною та трансформативною моделями.
- Опишіть переваги нарративної медіації.
- Запропонуйте критерії вибору моделі залежно від типу конфлікту.
- Перелічте сфери застосування різних видів медіації.

Тема 4. Правові основи медіації

- Назвіть міжнародні документи, що регулюють медіацію.
- Охарактеризуйте законодавче визначення статусу медіатора в Україні.
- Зазначте співвідношення медіації та судового процесу.
- Розкрийте значення правового закріплення медіації для її розвитку.

Тема 5. Психологія конфлікту

- Охарактеризуйте основні психологічні причини виникнення конфліктів.
- Опишіть вплив емоцій на перебіг конфлікту.
- Зазначте когнітивні бар'єри, що заважають вирішенню спорів.
- Сформулюйте роль медіації у виявленні справжніх інтересів сторін.

Модуль 2. Практичні технології медіації

Тема 6. Етапи процесу медіації

- Перелічте основні етапи медіаційного процесу.
- Охарактеризуйте завдання кожного етапу.
- Зазначте значення підготовки для результативності медіації.
- Розкрийте типові помилки на завершальному етапі.

Тема 7. Комунікативні техніки медіатора

- Охарактеризуйте роль активного слухання у медіації.
- Опишіть значення перефразування як інструменту медіатора.
- Зазначте способи роботи з емоціями сторін.
- Запропонуйте приклади відкритих запитань для діалогу.

Тема 8. Фасилітація діалогу

- Охарактеризуйте роль медіатора як фасилітатора.
- Опишіть умови для конструктивного діалогу.
- Зазначте, чому фасилітація підвищує відповідальність сторін.
- Перелічте методи фасилітації, ефективні у конфліктних ситуаціях.

Тема 9. Медіація у різних сферах

- Охарактеризуйте особливості сімейної медіації.
- Опишіть застосування медіації у трудових спорах.
- Зазначте відмінності бізнесової та правової медіації.
- Перелічте приклади успішної практики медіації.

Тема 10. Компетентність та роль медіатора

- Охарактеризуйте ключові професійні навички медіатора.
- Опишіть способи забезпечення нейтральності у процесі.
- Зазначте значення етичних стандартів для якості роботи медіатора.
- Сформулюйте шляхи розвитку професійної компетентності.

6. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійне заняття 1: Витоки та сучасний розвиток медіації – Охарактеризуйте історичні приклади посередництва у різних культурах. – Назвіть ключові етапи становлення медіації у світі. – Зазначте особливості розвитку медіації в Україні. – Опишіть відмінності медіації від арбітражу та судового процесу. – Перелічте основні чинники, що сприяли поширенню медіації у XX–XXI ст.	6

2	Самостійне заняття 2: Принципи та етичні стандарти медіації – Перелічте базові принципи медіації. – Охарактеризуйте значення нейтральності та конфіденційності. – Зазначте приклади етичних дилем у роботі медіатора. – Опишіть роль добровільності у процесі медіації. – Сформулюйте власні пропозиції щодо етичного кодексу медіатора.	6
3	Самостійне заняття 3: Моделі та види медіації – Охарактеризуйте фасилітативну модель медіації. – Опишіть трансформативну модель та її особливості. – Зазначте переваги нарративної медіації. – Перелічте сфери застосування різних видів медіації. – Запропонуйте критерії вибору моделі залежно від ситуації.	6
4	Самостійне заняття 4: Правові основи медіації – Назвіть міжнародні документи, що регулюють медіацію. – Охарактеризуйте законодавче визначення статусу медіатора в Україні. – Зазначте співвідношення медіації та судового процесу. – Опишіть юридичну силу угод, укладених у процесі медіації. – Перелічте переваги правового закріплення медіації.	6
5	Самостійне заняття 5: Психологічні механізми конфлікту – Охарактеризуйте основні психологічні причини конфліктів. – Опишіть вплив емоцій на перебіг конфлікту. – Зазначте когнітивні бар'єри у вирішенні спорів. – Перелічте типові стратегії поведінки у конфлікті. – Сформулюйте роль медіації у трансформації конфлікту.	5
6	Самостійне заняття 6: Етапи процесу медіації – Перелічте основні етапи медіаційного процесу. – Охарактеризуйте завдання кожного етапу. – Зазначте значення підготовки для ефективності медіації. – Опишіть типові помилки на завершальному етапі. – Сформулюйте алгоритм проведення медіаційної сесії.	5
7	Самостійне заняття 7: Комунікативні техніки медіатора – Охарактеризуйте активне слухання як техніку медіатора. – Опишіть значення перефразування у діалозі. – Зазначте способи роботи з емоціями сторін. – Перелічте приклади відкритих запитань для медіації. – Запропонуйте власні комунікативні прийоми для підтримки діалогу.	5
8	Самостійне заняття 8: Фасилітація діалогу – Охарактеризуйте роль медіатора як фасилітатора. – Опишіть умови для конструктивного діалогу. – Зазначте значення фасилітації для відповідальності сторін. – Перелічте методи фасилітації, ефективні у конфліктних ситуаціях. – Сформулюйте приклади практичного застосування фасилітації.	5

9	Самостійне заняття 9: Медіація у різних сферах – Охарактеризуйте особливості сімейної медіації. – Опишіть застосування медіації у трудових спорах. – Зазначте відмінності бізнесової та правової медіації. – Перелічте приклади успішної практики медіації. – Запропонуйте власні ідеї щодо розширення сфер застосування медіації.	5
10	Самостійне заняття 10: Компетентність та роль медіатора – Охарактеризуйте ключові професійні навички медіатора. – Опишіть способи забезпечення нейтральності у процесі. – Зазначте значення етичних стандартів для роботи медіатора. – Перелічте шляхи розвитку професійної компетентності. – Сформулюйте власні пропозиції щодо підготовки медіаторів.	5
Всього		54

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Основи медіації» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;
- залік.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Основи медіації» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	
40%	10%	40%	10%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2. Модульний контроль 1 проводиться на п'ятому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 1 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2. Модульний контроль 2 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання письмового завдання.	

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-10
2	Проекційний екран	
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

- Безпальча Р.Ф. Медіація у праві та соціальній роботі: навч. посібник. – Київ: Юрінком Інтер, 2018. – 312 с.
- Горова С. Психологічні основи медіації: навч. посібник. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2021. – 198 с.
- Зварич І. Конфліктологія та медіація: навч. курс. – Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т, 2020. – 210 с.
- Ковальчук О. Конфліктологія та медіація: навч. посібник. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 280 с.
- Леко Б., Чуйко Г. Медіація: підручник. – Чернівці: Книги – XXI, 2014. – 520 с.
- Майборода О. Основи медіації: силабус курсу. – Луцьк: Луцький НТУ, 2022. – 120 с.
- Савчин М. Психологія конфлікту та медіації: навч. посібник. – Ужгород: УжНУ, 2021. – 275 с.

8. Савчук О. Медіація як метод вирішення спорів: монографія. – Київ: НАУ, 2020. – 256 с.
9. Ткачук Т. Теорія і практика медіації: навч. посібник. – Тернопіль: ТНПУ, 2022. – 240 с.
10. Українська академія медіації. Підручник з медіації. – Одеса: УАМ, 2020. – 350 с.

Додаткові:

1. Підручник з медіації: знання, що залишаються актуальними, Українська академія медіації, 2025.
2. Медіація як навчальна стратегія, НАПН України, 2023.
3. Волошенюк О., Дегтярьова Г. Медіаосвіта в державному стандарті, 2022.
4. Рекомендація Ради Європи № R (99) 19 щодо медіації у кримінальних справах.
5. Основоположне рішення Ради ЄС 2001/220/JHA про місце жертв злочинів.

Інформаційні ресурси:

1. Українська академія медіації – <https://uamediation.org.ua> (uamediation.org.ua in Bing)
2. Освіта.ua – матеріали з медіації – <https://osvita.ua>
3. UNDP Ukraine – проекти з медіації – <https://www.undp.org/ukraine>
4. USAID «Нове правосуддя» – <https://newjustice.org.ua>
5. Верховна Рада України – <https://rada.gov.ua>
6. Президент України – <https://president.gov.ua>
7. Міністерство юстиції України – <https://minjust.gov.ua>
8. Укрінформ – <https://ukrinform.ua>